

FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENTET
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

Strategi

Europastrategi for matområdet

Politisk viktige saksområder

Vedlegg til Matdepartementenes plan for det internasjonale
arbeidet på matområdet

8. oktober 2007

1.	Innledning	5
2.	Policyutvikling i Eu, regelverk under utarbeidelse etc.....	7
2.1	Næringsmiddeltrygghet	7
2.1.1	Merking av mat - generell revisjon	7
2.1.2	Revisjon av regelverket om hygiene og kontroll.....	9
2.1.3	Nytt rammeregulativ for tilsetningsstoffer	10
2.1.4	Revisjon av "ny-mat" forordningen	11
2.2	Dyrehelse og dyrevelferd.....	12
2.2.1	Nytt lovverk om dyrevelferd – dyrehelse	13
2.2.2	EUs dyrehelsestrategi	13
2.2.3	"TSE-veikart "	15
2.2.4	Handlingsplan for dyrevelferd	16
2.2.5	Bedøving og avliving av dyr	18
2.2.6	Transportbestemmelser levende dyr – dyrevelferd	19
2.2.7	Revisjon av biproduktsregelverket	19
2.3	Innsatsvarer	20
2.3.1	Regulativ om markedsføring av plantevernmidler	21
2.3.2	GMO i såvarer – regler om merking og dyrking	21
2.3.3	Revisjon av fôrregulativ for oppdrettsfisk	23
2.4	Kosmetikk.....	24
2.5	Mulige fremtidige saker av politisk betydning.....	25
3.	Innlemming av rettsakter i EØS-avtalen – nasjonal gjennomføring.....	26
3.1	Innledning.....	26
3.2	EUs matlov	26
3.3	Biproduktforordningen etc	27
3.4	Regulativ om hygiene og kontroll	27
3.5	Regulativ om ny mat, genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer	28
3.6	Fiskehelsedirektivet	29
3.7	Forordning om helsepåstander	30
3.8	Forordning om beriking av næringsmidler	31
3.9	Forordning om økologisk produksjon og merking av økologiske produkter	32

1. INNLEDNING

Rammene for matdepartementenes internasjonale arbeid, herunder EØS, er lagt i Matdepartementenes plan for det internasjonale arbeidet fra 31. august 2005, som omtaler målsettinger og prioriteringer for det internasjonale arbeidet samt ansvarsfordeling, arbeidsdeling og samordning mellom matdepartementene.

St.meld. nr. 23 (2005-2006) om gjennomføringen av europapolitikken etablerer europapolitikken som satsingsområde i utenrikspolitikken. Regjeringen arbeider for en aktiv, tydelig og åpen europapolitikk, som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. Meldingen inneholder en handlingsplan for gjennomføring av europapolitikken og følger opp Soria Moria-erklæringens målsetting om å omorganisere og systematisere arbeidet med EU/EØS-relevante saker. Departementene skal utarbeide plan for arbeidet overfor EU, som skal identifisere prioriteringer og klargjøre tiltak og rutiner som ivaretar disse.

Stortinget har i sin enstemmige innstilling¹ blant annet lagt vekt på at EU treffer beslutninger som påvirker stadig flere sider av det norske samfunnet, også de tradisjonelt innenrikspolitiske. Forholdet til EU er derfor ikke et rent utenrikspolitisk anliggende. På denne bakgrunn ønsker Stortinget å bli mer involvert i EU/EØS-saker, spesielt når det gjelder avklaring av norske standpunkter på et tidlig stadium. Videre vil Stortinget i større grad legge til rette for at de faste komiteene involveres i EU/EØS-spørsmål. Stortinget imøteser også en noe mer utførlig kommentering og fremhevelse av de viktigste samfunnsmessige konsekvenser i de vesentlige rettsaktene når Stortinget første gang underrettes om dem.

Som en oppfølging av stortingsmeldingen, har Fiskeri- og kystdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet utarbeidet en felles Europastrategi på matområdet, heretter kalt Europastrategien, som omtaler de politisk prioriterte sakene på matområdet. Denne Europastrategien er et vedlegg til Matdepartementenes plan for det internasjonale arbeidet på matområdet.

Europastrategien omfatter kun saker som hører inn under EØS-avtalen. Saker som hører inn under annet europeisk samarbeid, eksempelvis Europarådet, Nordisk Ministerråd og Nordisk/Baltisk samarbeid er ikke er omfattet. En aktiv deltakelse i disse organisasjonene, samt andre internasjonale organisasjoner kan imidlertid være relevante og nyttige virkemidler for å påvirke EUs regelverk i ønsket retning.

Europastrategien omfatter saker som hører inn under Mattilsynets ansvarsområde. Av hensiktsmessige årsaker er kosmetikk omfattet, selv om dette ikke hører inn under matområdet, mens det avgrenses mot saker på matområdet som hører inn under Sosial- og helsedirektoratets ansvarsområde.

Matforvaltningen ønsker å konsentrere innsatsen om de sakene som er spesielt viktig for norske interesser og verdier innen matområdet. I denne Europastrategien identifiseres matforvaltningens prioriteringer og det settes opp strategier for hvordan målsettingene best kan nås innenfor de politisk prioriterte sakene.

¹ Innst. S. nr. 115 (2006-2007)

Europastrategien er delt inn i to hoveddeler, del en omhandler saker som er under utvikling i EU, mens del to omhandler regelverk vedtatt av EU som skal innlemmes i EØS-avtalen. Arbeidsmetodene vil være ulike for de to hoveddelene.

Matforvaltningen har siden ikrafttreddelsen av EØS-avtalen deltatt i en lang rekke komiteer, arbeids- og ekspertgrupper i den tidlige fasen av regelverksutviklingen. Dette arbeidet har imidlertid ikke vært satt godt nok i system. Videre har matforvaltningen brukt store ressurser på innlemming av rettsakter i EØS-avtalen og nasjonal gjennomføring. Dette er svært ressurskrevende på grunn av den store mengden rettsakter innen matområdet. I henhold til målsettingen i St. meld. nr. 23 (2005-2006) om gjennomføringen av europapolitikken vil matforvaltningen i større grad fokusere på den tidlige fasen, konsentrere innsatsen om de politisk prioriterte sakene og være mer strukturert i oppfølgingen. Hovedstrategien er å sikre påvirkning gjennom medvirkning tidligst mulig i prosessen.

Det understrekes samtidig at det er en lang rekke løpende saker av mer teknisk karakter som også krever oppfølging og ressurser i det daglige arbeidet i matforvaltningen. Dette arbeidet er viktig for å overholde forpliktelsene i EØS-avtalen, samtidig som det bidrar til å fange opp nye initiativer og potensielt politiske viktige saker på et tidlig stadium. Selv om disse sakene ikke er omtalt i Europastrategien, så vil det likevel være nødvendig å ha en viss "minimumsberedskap" på tidlig stadium, i tillegg til at de må innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres norsk rett i på ordinær måte.

Norske delegater i komiteer, arbeids- og ekspertgrupper har et selvstendig og løpende ansvar for å fange opp nye saker av politisk viktig karakter og/eller som berører norske interesser og sørge for en avklaring av norsk holdning på områder.

Oppfølgingen av Europastrategien vil kreve et nært samarbeid mellom berørte departementer, Mattilsynet og EU-delegasjonen. Ikke minst EU-delegasjonen vil spille en nøkkelrolle som et bindeledd mellom miljøet i Brussel og forvaltningen hjemme. Rutiner for samarbeidet mellom departementene, Mattilsynet og EU-delegasjonen er omtalt i Matdepartementenes plan for det internasjonale arbeidet.

Europastrategien er et dynamisk dokument som vil bli oppdatert to ganger i året.

* * * * *

2. POLICYUTVIKLING I EU, REGELVERK UNDER UTARBEIDELSE ETC.

2.1 Næringsmiddeltrygghet

Det viktigste målet i regjeringens matpolitikk er å sikre helsemessig trygg mat til forbrukerne i Norge og de markeder vi eksporterer til. I tillegg er det et helt sentralt mål at maten skal oppleves som trygg for forbruker. Dette gjelder uavhengig av om maten er produsert for innenlands konsum, om den er importert eller om den skal eksporteres. Arbeidet med trygg mat har blant annet som formål å redusere risikoen for sykdommer som kan bli overført ved smittestoff og uønsket fremmedstoff i mat og vann, både på kort og lang sikt.

Merking av mat er et område som har stor oppmerksomhet fra forbrukere, matvarebransjen og myndighetene. Fra myndighetenes side er merking særlig viktig for at forbrukerne skal få riktig informasjon, og for at forbrukerne lett skal kunne velge sunn mat.

Kravene på matområdet blir i stor grad utformet i samsvar med internasjonal utvikling, som blant annet kommer til uttrykk gjennom EØS-avtalen og avtaler knyttet til WTO. Hoveddelen av det norske regelverket på matområdet er EØS-basert, noe som gjør at policyutvikling og regelverk under utarbeidelse i EU er viktige arenaer for å ivareta norske interesser.

2.1.1 Merking av mat - generell revisjon

Generelle bestemmelser om merking av næringsmidler er harmonisert på EØS-nivå ved direktiv 2000/13/EF. I Norge er direktivet gjennomført i forskrift 21. desember 1993 nr. 1385. Merkedirektivet er en konsolidert versjon av et direktiv fra 1979, og oppstiller merkekrav til alle matvarer beregnet for salg til konsumenter, restauranter og catering. Til tross for en rekke endringer er det generelle merkedirektivet fremdeles i stor grad utformet slik det har vært siden 1979.

I nært samarbeid med representanter fra medlemslandene, forbrukerne og industrien, har Europakommisjonen igangsatt en evaluering av det europeiske merkeregulverket ut fra et moderniserings- og forenklingssynspunkt. Konklusjonene fra dette arbeidet ble sluttført og publisert i 2004. Det ble da identifisert hovedpunkter for utarbeidelse av et forslag til modernisering og revisjon av EUs merkelovgivning.

På grunnlag av denne evalueringen arrangerte Europakommisjonen i første halvdel av 2006 en høring om revisjon av det europeiske merkedirektivet.

Den pågående konsultasjonsprosessen om merkeregulverket er å anse som en uformell høring, som går forut for EUs formelle regelverksarbeid. EFTA-statenes adgang til deltagelse i denne høringsprosessen er derfor ikke begrenset slik som den vil være i den videre formelle regelverksutviklingen. Dette innebærer at Norge i forbindelse med konsultasjonsprosessen stiller på like fot med EUs medlemsland.

Status:	Europakommisjonen har signalisert at nytt regelverk vil bli foreslått i løpet av 2007.
---------	--

Betydning for Norge	Merking er et meget viktig område både for forbrukerne og for industrien. Generelt ser Norge på merking av næringsmidler som et sentralt
---------------------	--

virkemiddel for kommunikasjon mellom industri og forbrukere. Regulering av merking er særlig viktig for å sikre forbrukerne korrekt og nødvendig informasjon om næringsmidler, og for å beskytte forbrukerne mot villedende markedsføring. Norge har lenge deltatt aktivt i utviklingen av det europeiske merkeregelverket, og vi støtter i dag Europakommisjonens revisjonsinitiativ.

Norsk holdning:

Norge leverte i juni 2006 et høringssvar til Europakommisjonen, der det ble signalisert et generelt ønske om at det reviderte regelverket bør legge til rette for så enkel merking som mulig, slik at forbrukerne lett kan forstå informasjonen som presenteres om matvarer. På den annen side skrev Norge at det er ønskelig med et merkeregelverk som sikrer tilstrekkelig informasjon om næringsmidler. Det kan synes vanskelig å kombinere ønsket om enkel merking med tanken om at merkingen skal sikre tilstrekkelig informasjon om produktene. Dette dilemmaet kan illustrere at det er vanskelig å utforme et modernisert og oppdatert merkeregelverk. Norge har imidlertid spilt inn at vi ønsker å delta i videre diskusjoner om dette.

Oppfølging overfor EU

Våren 2006 arrangerte Mattilsynet, på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet, en norsk internettbasert høring av Europakommisjonens konsultasjonsdokument. Helse- og omsorgsdepartementet arrangerte deretter et møte med berørte norske myndighetsorganer for koordinering av norske innspill. 16. juni 2006 oversendte Helse- og omsorgsdepartementet et omforent norsk høringsinnspill til Europakommisjonen.

20. og 21. november 2006 arrangerte Mattilsynet, i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, et nordisk seminar om merking av næringsmidler. Til seminaret var det invitert representanter fra forbruker- og næringsorganisasjoner og fra relevante myndighetsorganer i Sverige, Danmark, Finland, Island og Norge. Målsetningen for seminaret var å identifisere eventuelle felles nordiske interesser i EUs merkeregelverksrevisjon, for om mulig å spille disse inn til Europakommisjonen som felles nordiske standpunkt. Rapport fra seminaret ble oversendt Europakommisjonen desember 2006.

Hvilke konkrete initiativer i forhold til endringer av eksisterende regelverk som vil bli tatt, og når, er usikkert. Europakommisjonen har imidlertid gitt uttrykk for at nytt regelverk vil bli foreslått i løpet av 2007.

Saken var også tema for en overordnet, politisk diskusjon på kommissær Kyprianous besøk til Norge 4.- 5. juni 2007.

Alliansepartnere:

De nordiske land

Ansvarlig departement:

Helse- og omsorgsdepartementet

2.1.2 Revisjon av regelverket om hygiene og kontroll

De nye forordningene om hygiene og kontroll tok til å gjelde i EUs medlemsland fra 1. januar 2006. Det har pågått en langvarig prosess for å innlemme forordningene i EØS-avtalen. Det har derfor ikke vært mulig å få til samtidig ikrafttredelse i Norge som i EU. Forordningene erstatter en rekke rettsakter som er del av EØS-avtalen i dag.

Hygieneforordningene retter seg mot virksomhetene, og er mer målstyrte og fleksible enn de tidligere direktivene og tilsvarende norske forskrifter. Kontrollforordningene retter seg mot myndighetene, og stiller sterkere krav til målrettet og effektiv kontroll, samt til en mer enhetlig gjennomføring, finansiering, planlegging og rapportering.

I alle de nye forordningene er det omtalt at Europakommisjonen skal framlegge en rapport for Europaparlamentet og Rådet. Rapporten skal inneholde en gjennomgang av de erfaringene som er gjort ved anvendelsen av forordningene. Europakommisjonens rapport skal når det er hensiktsmessig ledsages av relevante forslag.

For *hygieneforordningene* (forordning (EF) nr. 852/2004 og forordning (EF) nr. 853/2004) er fristen for rapportering fra Europakommisjonen 20. mai 2009. For *kontrollforordningene* er rapporteringsfristen i henhold til forordning (EF) nr. 854/2004 satt til 20. mai 2009, mens rapporteringsfristen for den generelle kontrollforordningen (forordning (EF) nr. 882/2004) var 20. mai 2007. Når det gjelder den generelle kontrollforordningen, er det særskilt nevnt:

- a) en fornyet vurdering av anvendelsesområdet, hva gjelder dyrehelse og dyrevelferd
- b) sikring av, at andre sektorer bidrar til finansieringen av den offentlige kontroll gjennom utvidelse av listen over aktiviteter i vedlegg IV, avdeling A, og vedlegg V, avdeling A, og hensyntagen til især virkningen av Fellesskapets fôr- og matvarelovgivning etter vedtagelsen av denne
- c) fastsettelse av ajourførte minimumstakster for omhandlede gebyrer i vedlegg IV, avdeling B, og vedlegg V, avdeling B, især under hensyn til risikofaktorer.

Status: Europakommisjonen har satt i gang arbeid knyttet til de gjennomgangene som her er omtalt. Norge deltar i arbeidsgruppene. Det er viktig å få klarlagt en del momenter som har kommet fram i forbindelse med gjennomføringsprosessen i norsk lovgiving hittil, samt å avklare behovet for endringer og for eventuelt å videreføre gjennomførings- og overgangsbestemmelser.

Betydning for Norge: Regelverket gjelder for hele matkjeden og har følgelig stor betydning for alle aktører i matkjeden. Siden rettsaktene er forordninger er det særdeles viktig at disse er hensiktsmessige.

Enkelte av reglene i forordning (EF) nr. 852/2004 og forordning (EF) nr. 853/2004 knyttet til behandling av fisk setter grenser for hensiktsmessig og hygienisk behandling av fisk.

Norge har i samråd med de nordiske landene ønske om at det kan åpnes for mer fleksible løsninger når det gjelder gjennomføringen av offentlig kjøttkontroll.

Norsk holdning: Norge er positiv til at det foretas en gjennomgang av regelverket, særskilt fordi flere av reglene ikke passer på fiskesiden. Norge har allerede signalisert at det er nødvendig med permanente regler som tillater bruk av

sjøvann ved behandling av fisk, og at fisk bør kunne kjøles i en blanding av is og vann også etter at fisk er levert til virksomheter på land. Norge har også påpekt at det er behov for en oppklaring av reglene om parasitter i pelagisk fisk og kravene til fartøy der skjell og reker kokes om bord for videresalg.

Norge prioriterer også forenkling av kjøttkontrollen som et viktig del av revisjonsprosessen.

Norske posisjoner til konkrete forslag fra medlemsstatene og Europakommisjonen utvikles, avklares og revideres fortløpende i tråd med de pågående diskusjonene i arbeidsgruppen.

Oppfølging overfor EU: Det er ønskelig at Norge bistår aktivt i denne prosessen. Norge har derfor tilsatt en nasjonal ekspert i Europakommisjonen (DG SANCO) som skal jobbe med revisjon av hygienepakken.

Videre deltar Mattilsynet aktivt i Europakommisjonens arbeidsgruppe for implementering av hygienepakken, som er nedsatt under SCFCAH biologisk trygghet i næringsmiddelkjeden. Norge har sendt inn flere innspill til Europakommisjonen om endringsbehov, spesielt på sjømatområdet. Norge har også gitt støtte til forenkling av kjøttkontroll, samt kommentert en rekke andre forhold som bør diskuteres videre, herunder definisjonen av rå melk.

Alliansepartnere: Naturlige alliansepartnere på fiskesiden er UK, Irland, Frankrike, Spania, Portugal, Danmark og Island.

Sammen med de nordiske landene arbeider Norge med sikte på å finne mer fleksible løsninger når det gjelder offentlig kjøttkontroll. Et nordisk prosjekt om effektivisering av kjøttkontrollen er under vurdering. Resultatet fra et slikt prosjekt vil kunne bli brukt som dokumentasjon ovenfor EU for et forenklet regelverk.

Ansvarlige departementer: Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.1.3 Nytt rammeregelverk for tilsetningsstoffer

Europakommisjonen foreslo 28. juli 2006 fire forordninger som skal gå samlet til Europaparlamentet og Rådet for vedtakelse (KOM(2006) 423, 425, 427 og 428). Pakken går under navnet "Food improvement agents" og omhandler de stoffer som tilsettes næringsmidler med hensikt for å oppnå en effekt i maten. Denne pakken som omhandler næringsmiddelforbedrende stoffer består av:

- forordning på tilsetningsstoffer som skal samle alle direktivene
- forordning på aroma som vil være fullstendig på dette området
- forordning på næringsmiddelenszymer – som per i dag ikke er regulert forordning på godkjenningsprosedyrer

Dette er første gang enzymer reguleres på EU-nivå, og det er et stort arbeid som skal settes i gang for å harmonisere ulike ordninger før alt er på plass. Alle enzymer som i dag er på markedet må evalueres

og godkjennes gjennom det nye systemet. Man tror det vil ta mellom to og fire år før man får gått igjennom alle de 200-300 søknader som er antasert bare for enzymer.

Målet er å få etablert en passende autorisasjonsprosedyre som dekker aromastoffer, næringsmiddelenszymer og tilsetningsstoffer snarest mulig.

Status: Forslaget er til behandling i Rådet og Europaparlamentet. Portugal og Slovenia vil følge saken opp i sine formannskapsperioder.

Betydning for Norge: Forslagene er til vurdering.

Norsk holdning: Forslagene er vel gjennomtenkte og spesielt er forslagene til godkjenningsprosedyrer av stor betydning. Norge har alltid vært tilhenger av et høyt beskyttelsesnivå av hensyn til forbruker. Vi mener det derfor er viktig at stoffer som tilsettes næringsmidler med hensikt, skal gjennomgå en vitenskapelig vurdering. Vi ser det derfor som positivt at det foreslås en regulering av næringsmiddelenszymer, et område som per i dag ikke er regulert.

Oppfølging overfor EU: Forslagene må følges opp ved behandling i Rådet og Europaparlamentet.

Alliansepartnere: De nordiske land.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet

2.1.4 Revisjon av "ny-mat" forordningen

I tråd med Europakommisjonens program "Better Regulation" revideres nå "Ny mat"-forordningen med det mål å klargjøre regelverket etter GM ble skilt ut (2003) med en egen godkjenningsprosedyre.

Også for "ny mat" er det behov å endre prosedyren, dette også fordi dagens prosedyre virker urimelig kostnadskrevende med stor bevisbyrde på industrien og gjøre den mer forutsigbar. I denne forbindelse er det så vel behov for å klargjøre nærmere definisjonen av "novel food", målet med selve forordningen, generell oppdatering av lovteksten samt videreutvikling av bestemmelsene mht å kategorisere ny mat, autorisere beslutninger, offentlige konsultasjoner og merking.

Status: Utkast til ny forordning, under forberedelse i DG SANCO, er inkludert i Europakommisjonens "Legislative Programme" for 2007.

Betydning for Norge: Norge er positive til revisjonen. Ny mat er sensitivt politisk, slik at det må følges nøye med på hva Europakommisjonen foreslår.

Norsk holdning: Norge har spilt inn til arbeidet med utkast til ny forordning. Europakommisjonens arbeid har i stor grad gått i ønsket retning. Norge vil følge prosessen videre

Oppfølging overfor EU: Mattilsynet deltar i Europakommisjonens arbeidsgruppe på dette området. Videre oppfølging avventer nytt forslag til regelverk.

Alliansepartnere: De fleste landene er ganske enige om de grunnleggende endringene – som at risikovurderingen av tradisjonell mat fra 3.land bør differensieres, at risikovurderingsprosessen bør sentraliseres, at i alle fall noen av godkjenningene bør være generelle. Norge har derfor sammenfallende syn med flere medlemsland, blant annet med Danmark, Spania, Sverige, Frankrike, Tyskland i flere forhold

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet

2.2 Dyrehelse og dyrevelferd

Norge har tradisjonelt hatt en meget god dyrehelsestatus med tanke på de mest alvorlige smittsomme dyre/fiskesykdommene. Klimatiske forhold med lange og strenge vintre har vært medvirkende til at for eksempel vektorbårne sjukdommer har vært langt mindre utbredd hos oss enn i land med et varmere klima. Fravær av de alvorlige smittsomme sjukdommene har gitt mulighet for å fokusere på sjukdommer av mindre alvorlig karakter og på produksjonssjukdommene. En rekke av disse mindre alvorlige sjukdommer har likevel til tider medført problem innen husdyrbruk og akvakultur.

Tradisjonelt har vi også hatt god dyrevelferd i Norge, og det er tradisjon for å ta godt vare på og å ha omsorg for dyrene. Vi var blant de første land som fikk egen dyrevernlov. Strukturen i husdyrbruket med relativt små besetninger drevne som familiebruk, har skapt nærhet til og kontakt med det enkelte dyr som vanskelig kan praktiseres i mer industrialisert husdyrhold.

I akvakulturens barndom i Norge ble det lagt mindre vekt på velferd, men i løpet av de senere år har det skjedd en betydelig utvikling på dette området. I dag er Norge i forkant internasjonalt når det gjelder kunnskap, teknologi og regelverk for å ivareta fisk og andre akvakulturdyrs velferd.

Dagens vertikale EØS-regelverk på dyrehelseområdet er svært omfattende og teknisk. Hygiene- og kontrollregelverket som ny overbygning i helkjeden gir nytt perspektiv. Arbeidet med tilpasningen til den nye dyrehelsestrategien og påbegynt arbeid med nytt horisontalt regelverk som omfatter både dyrehelse- og dyrevernområdet vil føyes inn i denne helheten. Det er et mål at en del av de prinsipielle holdningene som legges til grunn i forslaget til ny dyrevelferdslov, søkes overført til EU's fremtidige regelverk.

Globaliseringen av holdningene til problemstillingene, medfører flytting av Europas fokus på sjukdomsbekjempelse til de land og regioner hvor mange av de dyrehelsemessige problemene har sin opprinnelse. Dette er en strategi for mer effektiv og kostnadseffektiv innsats, sett fra et europeisk synspunkt, og representerer en i global helkjedetenkning. Erkjennelse av gjensidig nytte når det gjelder bistand til u-land på dyrehelseområdet er for eksempel synliggjort gjennom arbeidet med fugleinfluensa siden 2004.

OIE som premissleverandør for både dyrehelse og dyrevern tillegges stadig større vekt i utformingen av EUs regelverk. Norge er en selvstendig part i OIE sammenheng, samtidig som vi samarbeider med EU i de samme spørsmålene på grunnlag av EØS-avtalen. Nordisk samarbeid er også en arena hvor Norge styrkes i forhold til EØS-avtalen.

Det er en politisk målsetting at Norge fortsatt skal ha en meget god status både når det gjelder dyrehelse og dyrevelferd. Endringer i det internasjonale samfunn, med blant annet større mobilitet over landegrensene, øker smittepresset og vil sette større krav til våre evner til opprettholde vår status. Vår politiske målsetting ligger imidlertid fast om å opprettholde den status vi over lang tid har maktet å

opparbeide, både når det gjelder helse og velferd i husdyrbruk, havbruk og familiedyr. For å sikre dette, er det viktig å opprettholde handlingsrom for effektive nasjonale forvaltningsstrategier, samtidig som vi videreutvikler det internasjonale samarbeidet for å forebygge og bekjempe sykdom i et globalt perspektiv.

2.2.1 Nytt lovverk om dyrevelferd – dyrehelse

EUs hovedregelverk på det meget omfattende veterinærområdet er fra før 1992 og begynner å bli gammelt. Samlet sett er eksisterende regelverk på området for komplisert. Europakommisjonen har løpende pålegg om å bidra til "better regulation" og regelverksforenkling. På denne bakgrunn ble planer om regelverksforenkling omtalt i en tidlig fase av prosessen med ny dyrehelsepolitikk.

Som konsekvens, skal alt regelverk gjennomgås og EUs omfattende arbeid med bedring av dyrevelferden og dyrehelsen i medlemslandene vil bli materialisert i et nytt lovverk på området på linje med EUs food law.

Status: Strategien er nå lansert i EU. Det er gått et kommuniqué fra Europaommisjonen til Rådet, Parlamentet, Økonomi- og Sosialkomiteén og Regionkomiteen.

Betydning for Norge: En ny lov om dyrevelferd/dyrehelse vil være EØS-relevant og vil være av sentral betydning for Norge.

Norsk holdning: Norge arbeider for å ivareta sine interesser på området, jf. blant annet St.meld. nr 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd. Norge har kompetanse og erfaringer å bidra med i en EØS-sammenheng, noe som vil være i tråd med den norske strategien om påvirkning via medvirkning.

Oppfølging overfor EU: Norge bistår aktivt i prosessen bl.a. ved at det er tilsatt nasjonale eksperter i Europakommisjonen (DG SANCO) innen dyrehelse- og dyrevelferdsområdet. Mattilsynet vil også delta i Europakommisjonens arbeids- og ekspertgrupper på dette området.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.2.2 EUs dyrehelsestrategi

Proessen med ny dyrehelsepolitikk i EU ble startet opp høsten 2004. Etter en omfattende gjennomgang av området med en rekke aktører i medlemslandene, samt en evaluering av dagens ordning, ble Europakommisjonens Community Animal Health Policy 2007 – 2013 (CAHP) lansert den 19. september 2007.

Bakgrunnen for prosjektet er hovedsakelig de store kostnadene som bekjempelsen av alvorlig smittsomme dyresjukdommer representerer for EU, spesielt etter utvidelsene. Mulige tiltak for å redusere Fellesskapsutgiftene har vært et sentralt tema. Alternative finansieringsformer som inkluderer private forsikringsordninger og forskyvning av kostnadene over på husdyreier i forbindelse med utbruddene, har vært foreslått. Husdyreiers ansvar for å beskytte egen virksomhet mot smitte har vært diskutert. En langt større innflytelse på politikk- og regelverksutforming fra aktører innen næringene, er også signalisert.

Miljøhensyn, SPS-avtalens krav og bistand til utviklingsland er elementer i en helhetlig ny dyrehelsepolitikk. I tillegg til bistandsaspektet, er det kalkulert med en større beskyttelseeffekt ved å bekjempe dyrehelseproblemene på opprinnelsesstedet enn gjennom grensekontroll ved innførsel til EU.

Mattilsynet har iverksatt prosjektet "framtidig landdyrhelseforvaltning" som er en direkte oppfølging av "New Community Animal Health Policy". Prosjektet involverer næringen og andre interessegrupper og vil være en viktig arena for å identifisere norske interesser.

http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/index_en.htm

Status Europakommisjonen fremla kommisjonsmelding Community Animal Health Policy for Rådet og Europaparlamentet 19. september 2007. Rådet og Europaparlamentet ventes å utarbeide posisjoner til kommisjonsmeldingen innen utgangen av 2007. Europakommisjonen forbereder en detaljert handlingsplan om hvordan målene i strategien skal følges opp.

Betydning for Norge: Bestemmelser om dyrehelse er en integrert del av det veterinære kapittel i EØS-avtalen. Handlingsplanen omfatter i utgangspunktet alle dyr, og arbeid knyttet til oppfølging av planen vil derfor ha stor relevans for Norge.

Norsk holdning: Norges holdning er at en dyrehelseplan på en hensiktsmessig måte må balansere ansvaret mellom offentlige og private erstatnings- og forsikringsordninger for viktige sykdommer. Balansepunktet vil fremstå som ulikt innenfor havbruksnæringen og tradisjonelt husdyrbruk.

Innen *tradisjonelt husdyrbruk* bør en dyrehelseplan være basert på gode offentlige ordninger eller obligatoriske forsikringsordninger for viktige sykdommer. En overføring av generelt ansvar til næringer/enkeltpersoner vil svekke dyrehelsen. Innen *havbruksnæringen* bør en dyrehelseplan på en hensiktsmessig måte balansere det offentlige og private ansvaret for å etablere erstatnings- ordninger for viktige fiskesykdommer. For å sikre kontrollen med viktige sykdommer vil Norge legge vekt på utvikling av bedre og mer gjennomarbeidede tiltaksplaner mot de fiskesykdommene som er viktigst for Norge. Troverdig dokumentasjon av helsesituasjonen til akvakulturdyr og kvaliteten på produktene er viktig for en næring som opererer i et konkurranseutsatt internasjonalt marked

De nasjonale overvåkings- og kontrollprogrammene har vist seg å være nyttige for å sikre den gode norske dyrehelsen.

I forbindelse med den nye dyrehelsestrategien vurderer EU å utvide bruken av vaksinasjon. Fremskritt innen forskning som fører til utvikling av moderne vaksiner og bedre testmetoder er betingelsen.

Vi må møte fare for økt smittepress som følge av global handel med skjerpet innsats mot illegal aktivitet. Den gode kontrollen som gjøres ved våre grensekontrollstasjoner må videreføres.

Oppfølging overfor EU: Det har vært avholdt to store konferanser med bred deltakelse, høsten 2004 og høsten 2006 hvor Norge deltok med representanter fra forvaltningen.

Prosessen er i stor grad styrt fra Europaparlamentet og Rådet, noe som vanskeliggjør norsk medvirkning. Norge vil derfor måtte benytte kanaler inn mot Europaparlamentet og Rådet.

Etter ønske fra Europakommisjonen, har Norge tilsatt en nasjonal ekspert i DG SANCO innen dyrehelse- og dyrevernområdet., noe som vil være et bidrag til å kunne påvirke via medvirkning.

Saken var også tema for en overordnet, politisk diskusjon på kommissær Kyprianous besøk til Norge 4.- 5. juni 2007.

Det bør vurderes å diskutere oppfølgingen av planen med de nordiske og baltiske land i regi av CSO NB8 Food og NordBalt Food Chain Group.

Alliansepartnere: De nordiske og baltiske land, samt UK innen havbruksnæringen.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.2.3 "TSE-veikart "

Europakommisjonen presenterte sitt TSE - veikart 15. juli 2005 (COM (2005) 322), se http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/bse/roadmap_en.pdf

Flere forhold indikerer at utviklingen av TSE – epidemien går i riktig retning innenfor EU som følge av de risikohåndteringstiltak som er iverksatt gjennom de siste ti årene. Målet de kommende år er å lempe på bestemmelsene i TSE-forordningen (999/2001), samtidig som et høyt nivå av mattrygghet fastholdes. Disse lempingene bør være basert på risikoanalyser og ta om bord teknologiske framskritt og ny vitenskap. Europakommisjonen har lagt opp en kort- og en langsiktig strategi for å nå disse målene.

Lempningene vil være knyttet til alle deler av TSE-forordningen. Dette vil gjelde tiltak på fôrområdet og tiltak knyttet til overvåking, kontroll og bekjempelse i husdyrpopulasjonen samt tiltak knyttet til testing og bedømmelse av slaktedyr og fjerning og håndtering av spesifisert risikomateriale (SRM) fra slaktedyr. En forventer at tiltakene vil ha positive effekter for forbrukerne, matindustrien og primærproduksjonen.

EU har lenge hatt et forbud mot bruk av fiskemel i fôr til drøvtyggere av frykt for at fiskemelet kan være forurensset med kjøtt- og beinmel, og dermed innebære en risiko for overføring av kugalskap. I tillegg har det ikke vært tilstrekkelig tilgang på gode nok tester for å avdekke forurensning.

Status: Europakommisjonens "TSE Road Map", herunder forbudet mot bruk av fiskemel i fôr til drøvtyggere, vært behandlet i Europaparlamentet flere ganger.

På plenarmøte 10. juli 2007 ga Europaparlamentet sin støtte til et fremlegg fra Fiskerikomiteén angående "Production of fishmeal and fish oil." Europaparlamentet setter seg ikke lengre imot at også voksne drøvtyggere føres med fiskemel og oppfordrer Rådet og Europakommisjonen til å bidra til at fôringsforbudet oppheves.

Betydning for Norge: Norge er harmonisert med EU på TSE-området. I motsetning til EUs medlemsland, er BSE til nå ikke påvist i Norge.

Det er viktig for Norge at tiltak knyttet til overvåking, kontroll og bekjempelse i husdyrpopulasjonen, til testing og bedømmelse av slaktedyr og til fjerning og håndtering av spesifisert risikomateriale (SRM) fra slaktedyr, står i forhold til den reelle risikoen knyttet til forekomsten av TSE i Norge.

EUs forbud mot fiskemel i fôr til drøvtyggere fører til problemer for eksport av norsk fiskemel. I tillegg har det stor økonomisk betydning for norsk husdyrbruk å kunne bruke fiskemel. BSE er til nå ikke påvist i Norge.

Norsk holdning: Etter norsk syn, er forbudet unødvendig (det er ingen reell fare med fiskemel), og er derfor ikke proporsjonalt med formålet, som er å hindre spredning av kugalskap. ESA er informert om at Norge ikke har til hensikt å gjennomføre forbudet i norsk rett, selv om forbudet er innlemmet i EØS-avtalen.

Oppfølging overfor EU: I regi av Nordisk Ministerråd er det igangsatt et arbeid for å øke nordisk og nasjonal nytteverdi ved å optimalisere TSE-tiltakene. Målet er å redusere og å tilpasse de fastsatte prøvetakingsprogrammene. Danmark presenterte et nordisk forslag for Europakommisjonen i februar. Forslaget er vel mottatt og passes inn i TSE-forordningens pågående endringsprosesser. To nordiske arbeidsgruppemøter gjenstår.

Norge er, sammen med andre EØS - land, pådriver i Europakommisjonens arbeid for å redusere bekjempelsestiltakene i forbindelse med atypisk skrapesjuka (NOR98).

Fiskemelsaken følges opp fortløpende overfor Europakommisjonen, Rådet og Europaparlamentet. Europakommisjonen har vært positiv til norske synspunkter, mens det tidligere har vært vanskelig å få gjennomslag i Europaparlamentet.

Alliansepartnere: De nordiske land når det gjelder TSE og Island når det gjelder fiskemelsaken.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.2.4 Handlingsplan for dyrevelferd

Europakommisjonen vedtok 23. januar 2006 en Animal Welfare Action Plan (Kom (2006) 13). Planen har et tidsperspektiv på fem år fra 2006 – 2010, og tar sikte på å bedre dyrs velferd. Planen er delt i fem hovedområder:

- oppgradering av minimumsbestemmelser for dyrevelferd,
- stimulering til alternativer til bruk av forsøksdyr i forskning,
- introduksjon av standardiserte velferdsparametere for de enkelte dyreslag,
- styrket offentlig informasjon omkring dyrs velferd og
- støtte til internasjonale initiativ i dyrevelferdsspørsmål.

Bevissthet omkring velferd hos dyr og et hensiktsmessig regelverk som stiller krav til og ivaretar hensynet til dyrenes velferd, vil også være en næringsøkonomisk fordel i det lange løp. Ikke minst gjelder dette for oppdrett av fisk, spesielt med tanke på eksport av sjømat og akvakulturprodukter. Det er også under utvikling en plattform for alternativ til bruk av dyr i forsøk. Dette er særlig aktuelt med hensyn til forsøk med fisk, ettersom fisk tallmessig utgjør den største delen av forsøksdyr i Norge.

Regelverksutvikling samt utvikling og innføring av tekniske og driftsmessige velferdsparameter for dyr vil være kjerneområder i oppfølging av planen. EU mangler harmonisert regelverk om velferd for en del dyrearter, et område hvor Norge har egne dyrehold- eller velferdsforskrifter for de fleste av våre aktuelle produksjonsdyrearter.

Når det gjelder hold av fisk, er EU i en startfase mht. utvikling av regelverk og indikatorer for velferd. Dette arbeidet er spesielt viktig for Norge, som er Europas desidert største nasjon innen oppdrett av fisk. Norge er langt framme når det gjelder forskning på fisks velferd. Det foregår også en betydelig utvikling av nytt regelverk på feltet fiskevelferd i Norge gjennom arbeid med ny dyrevernlov og inkludering av bestemmelser om fiskevelferd i forskrifter om hold av fisk, transport, bedøving/avliving og fangstbasert akvakultur. Videre er det initiert prosesser for utvikling og testing av velferdsindikatorer for fisk. Industrielt foregår det i Norge en utvikling av teknisk utstyr for bruk i oppdrett hvor en tar utgangspunkt i fiskens velferd. Dette gjelder utstyr og innretninger for hold, transport og bedøving/avliving.

Under forberedelsene til presentasjon av planen sendte Norge et brev til Europakommisjonen med en presentasjon av den norske dyrevelferdsmeldingen. Høsten 2006 la DG SANCO inn en link på hjemmesiden sin til den norske meldingen. Norge har også bidratt i forbindelse med et delprosjekt om forbrukerholdninger under EUs Welfare Quality Project.

http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/com_action_plan230106_en.pdf

Status: Europakommisjonen arbeider løpende med oppfølging av enkeltforslag i handlingsplanen.

Betydning for Norge: Bestemmelser om dyrevelferd er en integrert del av det veterinære kapittel i EØS-avtalen. Handlingsplanen omfatter i utgangspunktet alle dyr, og arbeid knyttet til oppfølging av planen vil derfor ha stor relevans for Norge.

Norsk holdning: Norske målsettinger og holdninger innen dyrevelferdsområdet er beskrevet i St.meld. nr 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd samt i forslaget til ny dyrevelferdslov. Målsettingene og holdningene i disse dokumentene danner faglig og politisk grunnlag for den norske oppfølgingen av Handlingsplanen.

Norge er i hovedsak positiv til Handlingsplanen. Posisjoner til de enkelte oppfølgingstiltakene vil bli utarbeidet parallelt med Europakommisjonens oppfølging av planen. Et spesielt fokus rettes mot velferd hos produksjonsdyr, samt velferd ved transport, slaktning og hold av fisk.

Oppfølging overfor EU: Norge vil følge opp Handlingsplanen i tråd med målsettingene i dyrevelferdsmeldingen.

Norge har, på grunn av sin spesielle kompetanse innenfor oppdrett av

laksefisk, et særlig ansvar for oppbygging av internasjonal kompetanse når det gjelder velferd hos disse artene i oppdrett. Denne kompetansen vil danne grunnlaget for faglig baserte norske innspill.

Oppfølgingen av Handlingsplanen må ses i sammenheng med arbeidet mot Europarådet og OIE.

Saken var også tema for en overordnet, politisk diskusjon på kommissær Kyprianous besøk til Norge 4. – 5. juni 2007.

Alliansepartnere: De nordiske land.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.2.5 Bedøving og avliving av dyr

Europakommisjonen har igangsatt en revisjon av rådsdirektiv 93/119/EØF om bedøving og avlivning av dyr. Målet med revisjonen er å reflektere ny kunnskap og vitenskapelige resultater på dette området, samt å ytterligere redusere dyrs lidelser.

http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/slaughter/slaughter_reflexion_en.htm

Status: Etter planen vil Europakommisjonen ferdigstille sitt forslag i oktober 2007. Det vil da bli sendt til Rådet og Europaparlamentet for behandling.

Betydning for Norge: Det er en økende interesse og bekymring blant forbrukerne om hvordan forholdene er for dyrene etter ankomst på slakteriet og under selve slaktingen.

Norsk holdning: De bedøvningsmetoder som eksisterer i dag, er ikke optimale for alle dyreslag. Det bør derfor generelt sett stimuleres til utvikling av nye og bedre metoder for bedøving og avliving.

Det er viktig for Norge å få synliggjort at det er behov for egne regler for bedøving og avliving av fisk. Målet er å få etablert regler som er egnet til å ivareta hensynet til fiskens velferd i slakteprosessen og samtidig er tilpasset bedøving og avliving av oppdrettsfisk.

Oppfølging overfor EU: Det er etablert kontakt med saksbehandler i Europakommisjonen, og ny norsk slakteriforskrift for fisk er oversendt Europakommisjonen sammen med diverse informasjon om bedøving og avliving av fisk. Mattilsynet og FKD vil bidra løpende med innspill og informasjon i prosessen.

Alliansepartnere: De nordiske land, UK og andre land som produserer oppdrettsfisk.

Ansvarlige departementer: Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet

2.2.6 Transportbestemmelser levende dyr – dyrevelferd

Forordning (EF) nr 1/2005 av 22.desember 2004 om beskyttelse av dyr under transport og tilknyttede aktiviteter trådte i kraft 1. januar 2007. Forordningen erstatter tidligere direktiver som regulerer transporten av levende dyr i EU. Forordningen omfatter også transport av fisk, men bestemmelsene er ikke tilpasset fisk og kommer til anvendelse så langt de passer for transport av fisk. Forordningen åpner for utfyllende nasjonale bestemmelser, noe som er aktuelt for transport av fisk.

I og med at medlemslandene ikke kunne bli enige om en revisjon av eksisterende maksimum reisetid og dyretetthet på transportmidler, har Europakommisjonen samtykket i at disse to temaene vil bli gjenstand for videre diskusjoner. Nytt forslag skal fremmes innen 4 år etter ikrafttredelsen av forordningen, dvs innen 1. januar 2011.

Forordningen introduserer et obligatorisk satellittnavigasjonssystem for veikjøretøy som transporterer dyr i over åtte timer. For nye kjøretøy vil dette være obligatorisk fra januar 2007, og for alle kjøretøy fra januar 2009. For å skape et harmonisert system for dette, er Europakommisjonen i ferd med å utarbeide felles spesifikasjoner.

Status: Det er igangsatt et arbeid med å forstå og samordne enkelte bestemmelser i forordning (EF) nr. 1/2005 om transport av levende dyr i regi av en arbeidsgruppe nedsatt av Europakommisjonen under SCFAH dyrehelse og dyrevelferd

Betydning for Norge: Forordningen ble gjennomført i norsk regelverk gjennom forskrift 5. januar 2007. Det kan være aktuelt å supplere bestemmelsene i forordningen med et nasjonalt regelverk på området

Norsk holdning: Transport av levende dyr er vesentlig for dyrevelferden. Det er en målsetting både i Norge og i det øvrige Norden om at det i størst mulig grad fastsettes hensiktsmessige regler som ivaretar dyrevelferd for transporttider og plass til dyr under transport. Videre er det ønskelig å harmonisere regelverksfortolkningen i Norden for å sikre forenkling, samordning og forutsigbarhet ved transport av dyr mellom de nordiske landene.

Det er behov for nærmere regler om transport av fisk. Innenfor rammen av forordningen arbeides det med nasjonale bestemmelser.

Oppfølging overfor EU: Det planlegges igangsatt et nordisk nettverkssamarbeid vedrørende dyretransporter i EU.

Videre deltar Mattilsynet aktivt i Europakommisjonens arbeidsgruppe på dette temaet.

Alliansepartnere: De nordiske land.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.2.7 Revisjon av biproduktsregelverket

Animalske biprodukter er definert som hele slakteskrotter/fisk eller deler av dyr/fisk og animalske produkter som ikke er bestemt til konsum. Biproduktforordningen, som har vært rettskraftig i EU siden

mai 2003, fastsetter bestemmelser for innsamling, transport, lagring, håndtering, bearbeiding og bruk eller fjerning av animalske biprodukter. Den er supplert med en rekke endringsforordninger og gjennomføringsbestemmelser. Håndtering for bruk (for eksempel til fôr) eller fjerning/forbrenning bestemmes etter en kategorisering av materialet, og bearbeiding skjer etter godkjente metoder. Alle virksomheter og anlegg som håndterer/bruker animalske biprodukter har godkjenningssplikt.

Biproduktsregelverket er en meget sentral del av regelverksregimet som skal dekke risikohåndteringen gjennom hele verdikjeden / -syklusen etter prinsippene nedfelt i EUs vitbok for mattrygghet.

Status: En revisjonsprosess av regelverket er påbegynt i EU. Et forslag til endring av forordningen planlegges vedtatt av Europakommisjonen og oversendt Europaparlamentet og Rådet i løpet av andre halvdel av 2007.

Betydning for Norge: I Norge produseres det store mengder avfall fra havbruksnæringen, fiskeindustrien og landbasert matproduksjon. Det er svært viktig at avfallet tas hånd om ved hjelp av internasjonalt aksepterte metoder som sikrer trygg og bærekraftig håndtering av disse verdifulle ressursene. Samtidig skal det gis muligheter for avansert produksjon av høyverdige komponenter, som for eksempel enzymer fra dette råstoffet.

Norsk holdning: Norge har vært et foregangsland når det gjelder håndtering av fiskebiprodukter og den norske næringens nytenkning på området har gitt opphav til nye behandlingsmetoder og nye produkter, noe som gir både miljømessig og økonomisk gevinst. Norge har store interesser på området og verdifull kunnskap og erfaring i forhold til de fleste av EUs medlemsland, spesielt når det gjelder fiskebiprodukter.

Oppfølging overfor EU Mattilsynet deltar aktivt i Europakommisjonens arbeidsgruppe for animalske biprodukter, som er nedsatt under SCFCAH biologisk trygghet i matkjeden.

Alliansepartnere: UK, Spania, Frankrike, Hellas og de nordiske land.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

2.3 Innsatsvarer

Innen matproduksjon er innsatsvarene viktige faktorer og vil ofte være en forutsetning for en økonomisk lønnsom virksomhet.

Med innsatsvarer i primærproduksjonen menes bl.a. såvarer, gjødsel, fôr og plantevernmidler. I et helkjedeperspektiv, fra jord til bord, vil kvalitet og bruk av innsatsvarene ha en sentral rolle og en sikring av mattryggheten vil omfatte alle ledd i matkjeden og sammenhengen mellom disse.

Et viktig mål i norsk matpolitikk er å sikre helsemessig trygg mat til forbrukerne i Norge og i de landene vi eksporterer til. Matlovens formål er samtidig å fremme helse, kvalitet, forbrukerhensyn langs hele produksjonskjeden. En miljømessig produksjon skal samtidig ivaretas.

Regelverket for fôr er i hovedsak tilpasset landdyr og tar i mindre grad hensyn til fiskeri- og havbruksnæringens behov. Erfaringen viser at få EU-land er opptatt av havbruksnæringens behov, og i

liten grad er kjent med at problemer kan oppstå om en eksempelvis anvender samme grenseverdier på landdyrfôr som på fiskefôr. Det er en norsk målsetting å sikre at dette regelverket i større grad tilpasses for fisk.

Områdene såvarer, gjødsel, fôr og plantevernmidler omfattes av EØS-avtalen og nasjonalt regelverk er i stor grad sammenfallende med EUs regelverk.

2.3.1 Regelverk om markedsføring av plantevernmidler

Rådsdirektiv 91/141/EØF om markedsføring av plantevernmidler skal erstattes av en ny Råds- og Parlamentsforordning. Europakommisjonen fremla i juli 2006 forslag til nytt regelverk (KOM(2006) 388).

Hensikten med å innføre nytt regelverk for markedsføring av plantevernmidler i EU, er å styrke beskyttelsen av helse og miljø, bidra til bærekraftig utvikling av landbruket, redusere bruk av forsøksdyr, styrke konkurranseevnen for produsenter og øke tilgjengeligheten av plantevernmidler for brukerne. Det er også et mål å strømlinjeforme og forenkle godkjenningsprosedyrene. Forslaget innebærer store endringer i forhold til direktiv 91/414/EØF.

Status: Europakommisjonen fremla i juli 2006 forslag til nytt regelverk (KOM(2006) 388). Forslaget er nå til behandling i Rådet og Europaparlamentet. Det er utarbeidet et EØS-notat på saken.

Betydning for Norge: Norge har unntak fra disse bestemmelsene i EØS-avtalen. Når nytt regelverk vedtas i EU, vil vårt unntak kunne bli tatt opp til diskusjon.

Norsk holdning: Det anses som svært viktig å beholde et restriktivt regelverk og en forvaltning av plantevernmidelområdet som ivaretar høy beskyttelse av miljø, brukere og konsumenter. Dette innebærer blant annet at det også fremover må tas hensyn til spesielle norske miljøforhold ved vurdering av de plantevernmidler som skal benyttes i Norge. Utkastet ser i noen grad ut til å nærme seg det norske regelverket, bl.a. er substitusjonsprinsippet inkludert, samt kriterier for godkjenning av virksomme stoffer på fellesskapsnivå. På den annen side vil krav om obligatorisk anerkjennelse av plantevernmidler som er godkjent av et annet land innenfor sonen være vanskelig for Norge å akseptere. Likeledes anses det for uheldig at det ved fornyet godkjenning av plantevernmidler er foreslått en ubegrenset godkjenningsperiode.

Oppfølging overfor EU: Norge har gitt innspill til Europakommisjonen i en tidligere fase. Saken vil bli fulgt opp i EFTAs ekspertgruppe for plantevernmidler.

Alliansepartnere: Norge har mange sammenfallende synspunkter som de øvrige nordiske land. Det er etablert et nordisk-baltisk samarbeid på området.

Ansvarlig departement: Landbruks- og matdepartementet.

2.3.2 GMO i såvarer – regler om merking og dyrking

Dyrking av genmodifiserte såvarer reiser problemstillinger som oppstår ved at genmodifiserte såvarer spres til konvensjonell og økologisk såvare:

- Merking; hvilke terskelverdier for GMO-innblanding skal utløse plikt til å GMO-merke såvarer?

- Sameksistens; hvordan man skal hindre at GMO spres til konvensjonell og økologisk såvare?
- Hvilken betydning får det at genmodifiserte sorter oppføres på EUs felles sortsliste?

Regelverk om merkeplikt ved utilsiktet og teknisk uunngåelig innblanding av GMO i såvarer, er for tiden under utarbeidelse i EU. Europakommisjonen har utarbeidet retningslinjer for hvordan sameksistens mellom dyrking av genmodifiserte planter og konvensjonelle/økologiske planter kan foregå for å minimere risikoen for innblanding av GMO.

Betydning for Norge: Det er ikke godkjent genmodifisert mat for salg i Norge, men dyrking av genmodifiserte planter på verdensbasis er økende. Norge importerer landbruksvarer fra land som dyrker, eller kan komme til å dyrke slike vekster. Risikoen for at varer med GMO blir solgt til Norge er økende. Spørsmål knyttet til utilsiktet GMO-innblanding er dermed høyst relevant for Norge. De fleste land som produserer genmodifiserte planter i dag, mangler regler som skal hindre sammenblanding, men EU har utarbeidet retningslinjer for sameksistens. Det er ikke felles internasjonale terskelverdier for merkeplikt ved GMO-innblanding i såvarer. Slike regler er under utarbeidelse i EU.

Norsk holdning: Den norske såvareforskriften setter krav om at såvare av sorter som er fremstilt ved hjelp av genmodifisering skal være merket «Genmodifisert», og en henvisning til genteknologiloven vedrørende innførsel og omsetning av frø av genmodifiserte planter. Forskriften setter også krav til kvalitet, herunder krav til sortsrenhet med grenseverdier for innblanding av andre sorter. Målsettingen for Norge er å sikre rene såvarer, og at bruk av godkjente GMO ikke hindrer konvensjonelt og økologisk landbruk. Norge ønsker derfor:

- Nullgrense for innblanding av GMO i såvarer.
- Produsenter og forbrukere skal ha mulighet til å velge GMO-fritt.

Det er oppført flere genmodifiserte sorter på EUs felles sortsliste, noe som innebærer at sortene ikke underlegges handelsrestriksjoner. For sorter som ikke er godkjente etter genteknologiloven, vil oppføringen ikke ha betydning i Norge, ettersom EØS-tilpasningen i tilknytning til GMO-godkjenning er videreført i direktiv 2002/53/EF. Dette innebærer at Norge ikke er forpliktet til å akseptere GM-sorter som oppføres på EUs sortsliste dersom sortene ikke er GM-godkjent etter norske regler.

Oppfølging overfor EU: Etter hvert som dyrkingen av GMO øker hos våre handelspartnere, blir det viktig å påvirke regelverket i EU. Vi ønsker blant annet å legge press på at det utvikles regelverk som hindrer uønsket og utilsiktet innblanding av GMO slik at vi kan fortsette å importere GMO-fri mat, fôr og såvarer som etterspørres fra bønder, næringsmiddelindustri og forbrukere.

Selv om det ikke dyrkes genmodifiserte planter i Norge, er det nødvendig og viktig at vi står frem som et eksempel overfor våre handelspartnere. Mattilsynet har derfor fått i oppdrag å utarbeide et nasjonalt regelverk som skal hindre utilsiktet innblanding av genmodifisert materiale i konvensjonelle og økologiske avlinger med utgangspunkt i at vi kan opprettholde en nullgrense for innblanding av såvarer. Regelverket utformes slik at produsenter som ønsker å introdusere GMO for dyrking i sin produksjon ansvarliggjøres, og at det vurderes hvordan øvrige produsenters eventuelle

tap som følge av innblanding av GMO i konvensjonelle eller økologiske produkter kan erstattes. Regler om ansvar og erstatning for tap som følge av uønsket GMO-innblanding over landegrensene forhandles under Cartagena-protokollen om GMO.

Alliansepartnere: Flere av EUs medlemsland har kritisert Europakommisjonen for å innlemme genmodifisert sorter i EUs felles sortliste før alle medlemslandene har lovgivning om "sameksistens" på plass. Europakommisjonen har besluttet at "sameksistens" mellom genmodifiserte, konvensjonelle og økologiske avlinger best blir håndtert på nasjonalt nivå og ønsker ikke felles lovgivning på unionsnivå. Hellas har vedtatt et forbud mot markedsføring av de genmodifiserte sortene som er oppført på EUs felles sortliste. Begrunnelsen er at så lenge man ikke har på plass tiltak for å hindre utilsiktet innblanding av GMO, vil dyrking av GM-sortene kunne forårsake skade på landbruksmiljøet, og tap for konvensjonelle og økologiske produsenter.

Norge får støtte av flere organisasjoner knyttet til miljø, jordbruk og forbrukere for vårt arbeid for å utarbeide internasjonalt forpliktende regler for å hindre uønsket spredning av GMO. De sier imidlertid at det å åpne for GMO på åpen åker er et definitivt valg, og de oppfordrer Regjeringen til å innføre et midlertidig forbud mot dyrking av GMO. I tillegg støtter de at grensen for innblanding av GMO settes til null. Landbruks- og matdepartementet fikk utført en MMI-undersøkelse i 2006 som viser at et flertall av forbrukerne ikke ønsker mat som er produsert ved hjelp av GMO. Både norske bønder og norsk næringsmiddelindustri har signalisert at de ønsker GMO-frie produkter.

Ansvarlig departement: Landbruks- og matdepartementet

2.3.3 Revisjon av fôrregelverk for oppdrettsfisk

Det er en utfordring for havbruksnæringen at EUs regelverk for fôrvarer hovedsakelig er tilpasset landdyr. Det er behov for å tilpasse dette regelverket til havbruksnæringens behov. Dette gjelder både fremmedstoffer/kontaminanter og bruk av biprodukter i fôr. EUs regelverk på området setter begrensninger for verdiskapingen innen havbruk.

Status: Saken er ikke under vurdering i EU. Norge må ta initiativ.

Betydning for Norge: Norge er en stormakt innen havbruk og det er naturlig av Norge tar ansvar for å sikre at regelverket også er tilpasset havbruk.

Norsk holdning: Det er en klar målsetting å redusere forekomsten av uønskede stoffer, både kontaminanter og smittestoffer, i sjømat slik at disse ikke representerer noen helsefare for folk eller for fisk. Samtidig må ikke regelverket legge hindringer for verdiskapingen dersom det ikke er faglig begrunnet.

Oppfølging overfor EU: Kontakt med våre nasjonale eksperter i Europakommisjonen og spille inn norske faglige vurderinger til EFSA. .

Alliansepartnere: Andre land med tilsvarende havbruksaktivitet.

Ansvarlige departementer: Fiskeri- og kystdepartementet

2.4 Kosmetikk

Regelverket for kosmetiske produkter er harmonisert på EØS-nivå. Den sentrale EØS-rettsakten på området er direktiv 76/768/EØF (kosmetikkdirektivet). Kosmetikkdirektivet er gjennomført i norsk rett ved generell forskrift 26. oktober 1995 nr. 871 for produksjon, import og frambud mv. av kosmetikk og kroppspleieprodukter (kosmetikkforskriften). Kosmetikkforskriften er hjemlet i lov 21. desember 2005 nr. 126 om kosmetikk og kroppspleieprodukt m.m. Kosmetikkloven har et noe videre virkeområde enn kosmetikkdirektivet, og hovedprinsippet er at kosmetikkforskriftens anvendelsesområde skal være sammenfallende med kosmetikkdirektivets virkeområde.

Kosmetikkdirektivet er endret 48 ganger siden vedtagelsen i 1976. Det gjeldende direktivet er en kodifisert versjon av alle disse endringene, og det fremstår i dag som ustrukturert og lite sammenhengende. I januar 2007 lanserte Europakommisjonen derfor en konsultasjon, med en uttalt målsetning om å utarbeide et forenklet og moderne rettslig rammeverk, som skal legge til rette for å bygge ned eksisterende kostnader for næringen. Europakommisjonen ser dette som et ledd i EUs Lisboa-program, som spesielt har forenkling av regelverk som målsetning.

Status: Europakommisjonen la i september 2007 frem et første uoffisielt utkast til en ny kosmetikkforordning. Tanken er at denne etter hvert skal erstatte det gjeldende kosmetikkdirektivet. Europakommisjonen har uttalt at målet er å ha et revidert kosmetikkregelverk ferdig senest innen utgangen av 2010.

Betydning for Norge: Mange kosmetiske produkter er viktig for hygiene og pleie av kroppen (såpe, sjampo, intimsåper, kremer, rensekremer osv). Andre kosmetiske produkter kan være viktige for helsen, som solkrem og tannkrem. Nesten hele befolkningen og alle aldersgrupper anvender dermed produkter som omfattes av kosmetikkregelverket. Det EØS-baserte kosmetikkregelverket er avgjørende for norske myndigheters handlingsrom i forhold til kosmetiske produkter. Norge har derfor lenge deltatt aktivt i utviklingen av det europeiske kosmetikkregelverket, og vi støtter i dag Europakommisjonens revisjonsinitiativ.

Norsk holdning: Norge har under hele konsultasjonsprosessen fokusert på at denne revisjonen, som etter målsetningen skal forenkle regelverket til beste for næringen, ikke må medføre svekkelser av gjeldende kosmetikkdirektivs bestemmelser om beskyttelse av forbrukeres helse.

Norge legger stor vekt på at nasjonale myndigheters muligheter til å føre effektivt tilsyn med kosmetikk, ikke må svekkes som følge av denne revisjonen. Dette er hovedtemaet i Mattilsynets innspill av 21. september 2007 til arbeidsgruppen under Europakommisjonen. Bakgrunnen for dette innspillet er at det i utkastet til kosmetikkforordning er foreslått en ny bestemmelse som kan frata nasjonale myndigheter muligheter til å reagere umiddelbart mot kosmetiske produkter som ikke tilfredsstiller regelverkets krav.

Norge har også lagt vekt på at vi mener at definisjonen av et kosmetisk produkt bør endres. Norge har foreslått å endre definisjonen for å gjøre det

klarere om varer omfattes av kosmetikkregelverket eller ikke. Bakgrunnen for dette endringsforslaget er at det på kosmetikkområdet foregår en meget rask utvikling av nye typer produkter, som det i dag ofte kan være uklart om faller innenfor direktivets virkeområde.

Oppfølging overfor EU: Mattilsynet la ut en kort redegjørelse for konsultasjonen på sine hjemmesider i mars 2007. Det kom inn ett innspill til denne redegjørelsen. Deretter oversendte Helse- og omsorgsdepartementet, i samarbeid med Mattilsynet, et norsk høringssvar til Europakommisjonen 15. mars 2007. Mattilsynet har deretter avgitt ytterligere to høringsinnspill til den aktuelle arbeidsgruppen under Europakommisjonen.

Mattilsynet deltar aktivt i arbeidsgruppen som arbeider med de forslagene Europakommisjonen legger frem i oppfølgingen av konsultasjonen.

Alliansepartnere: Ingen i formell forstand, men i stor grad sammenfallende interesser med Frankrike og Tyskland. Dessuten ofte nært samarbeid med Sverige og Danmark.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet

2.5 Mulige fremtidige saker av politisk betydning

Det er flere saker som er under utvikling i EU, men som fremdeles er på et såpass tidlig stadium at det er for tidlig å kunne utvikle norske posisjoner og holdinger til disse. Det er nødvendig å være årvåken og følge med i disse sakene, slik at de nødvendige grep kan gjøres når det skjer mer utvikling. I neste revisjon av Europastrategien, vil det kunne være aktuelt å ta en eller flere av disse sakene med i med inn på listen over prioriterte saker.

Av relevante saker, kan nevnes en nylig påbegynt revisjon av EUs matlov, kontaktmateriale for næringsmidler og nanoteknologi. Videre er sporbarhet et område hvor norske myndigheter vil være spesielt årvåke dersom det blir aktuelt med ytterligere harmonisering via utvikling av standarder eller regelverk.

* * * * *

3. INNLEMMING AV RETTSAKTER I EØS-AVTALEN – NASJONAL GJENNOMFØRING

3.1 Innledning

St.meld. nr. 23 (2005-2006) om gjennomføring av europapolitikken fokuserer spesielt på norsk medvirkning i den tidlige fasen. Dette er reflektert i foregående kapittel. Når en rettsakt er vedtatt i EU, gjenstår en omfattende prosess knyttet til innlemming av rettsakten i EØS-avtalen og nasjonal gjennomføring.

På dette stadiet er det begrensede muligheter for påvirkning og substansielle tilpasninger, men prosessen nødvendiggjør at det settes av tilstrekkelige ressurser til oppfølging både i matdepartementene og i Mattilsynet. Flere av de større rettsaktene krever til dels omfattende drøftinger med Europakommisjonen i forbindelse med utarbeidelse av EØS-komitebeslutningen. Det kan også være aktuelt å ha kontakt med EFTAs overvåkningsorgan ESA i forbindelse med den nasjonale gjennomføringen.

Proessen knyttet til klarering og innlemming av rettsaktene i EØS-avtalen er omtalt i Matdepartementenes plan for det internasjonale arbeidet på matområdet og er ikke utdypet her.

3.2 EUs matlov

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 178/2002 av 28. januar 2002 om fastsettelse av allmenne prinsipper og krav i næringsmiddelregelverket, om opprettelse av Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet og om fastsettelse av framgangsmåter i forbindelse med næringsmiddeltrygghet fastsetter hva som skal til for at fôr og næringsmidler skal anses som helsemessig trygge, og oppretter den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA). Regelverket trådte i kraft i EU 1. januar 2004, men er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen, blant annet på grunn av en langvarig prosess for å avklare omfanget av rettsaktens anvendelse for Island.

Status:	Endelig utkast til EØS-komitebeslutning ble oversendt Europakommisjonen desember 2006. Det forventes at rettsaktene vil bli innlemmet i EØS-avtalen 2. halvår 2007.
Betydning for Norge	Norsk deltakelse i EFSA er viktig for å påvirke regelverksutvikling. Innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen vil fungere som en garanti for at norske produkter er underlagt samme regelverk som EU.
Norsk holdning	Norge er positiv til de faglige prinsippene i EUs matlov.
Oppfølging overfor EU:	Avvente behandling av utkast til EØS-komitebeslutning i Europakommisjonen og Rådet.
Nasjonal oppfølging:	St.prp. om samtykke til godkjenning av en beslutning i EØS-komiteen om deltakelse i Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet vil bli lagt frem for Stortinget etter vedtak i EØS-komiteen. Utkast til gjennomføringsforskrift har vært på høring.

Ansvarlige departementer: Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

3.3 Biproduktforordningen etc

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1774/2002 av 3. oktober 2002 om fastsettelse av helsekravene når det gjelder animalske biprodukter som ikke er beregnet til humant konsum samt en rekke rettsakter som gjennomfører eller endrer denne (til sammen 17 rettsakter), er i prosess for innlemming i EØS-avtalen. Se nærmere omtale i pkt 2.2.7.

Rettsakten krever endring i eller oppheving av en lang rekke forskrifter.

Status: Endelig utkast til EØS-komitébeslutning ble oversendt Europakommisjonen i desember 2006. Det forventes at rettsaktene vil bli innlemmet i EØS-avtalen 2. halvår 2007, samtidig med EUs matlov og regelverket om hygiene og kontroll.

Betydning for Norge: Det er helt vesentlig at det videre arbeidet med endringer, gjennomføringsbestemmelser og veiledninger følges opp fra norsk side. Ikke minst er dette viktig for at oppdretts-, slakteri- og fôrnæringen skal sikres rammevilkår for en ressursutnyttelse som sikrer trygge sluttprodukter for forbrukerne. Dette er meget viktig for Fiskeri- og havbruksnæringens landsforbund i forhold til å utvikle regelverket slik at det blir tilpasset også bruk av marine råvarer, men også for Kjøttindustriens Fellesforening med tanke på biprodukter fra kjøtt

Oppfølging overfor EU: Avvente behandling av utkast til EØS-komitébeslutning i Europakommisjonen og Rådet.

Nasjonal oppfølging: Det er ikke nødvendig med Stortingets samtykke og rettsakten vil derfor tre i kraft straks. Biproduktforskriften er klar til gjennomføring, men det foretas fortløpende høringer i forhold til endringsrettsakter. Mattilsynet har også de fleste veilederne klare.

Ansvarlige departementer: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

3.4 Regelverk om hygiene og kontroll

EU vedtok i 2004 nytt regelverk om hygiene og kontroll ved produksjon og omsetning av mat². Det nye regelverket om hygiene og kontroll omfatter alle forhold fra og med primærproduksjonen til og med siste ledd i kjeden som produserer og omsetter til forbruker.

Det nye hygieneregelverket erstatter i alt 17 tidligere direktiver på området. Regelverket har målrettede krav som i større grad enn tidligere bygger på vurdering av risiko som grunnlag for tiltak og krav om at virksomhetene skal ha egenkontroll som bygger på prinsippene om fareanalyse og kritiske kontrollpunkter (HACCP).

² Forordningene (EF) nr. 852/2004, 853/2004, 854/2004, 882/2004 mfl.

I tillegg til det nye hygieneregelverket, har EU vedtatt en ny generell kontrollforordning og en ny forordning om særskilt kontroll av næringsmidler av animalsk opprinnelse. Disse forordningene retter seg mot tilsynsmyndighetene, i motsetning til det nye hygieneregelverket som fastsetter krav til virksomhetene, tilsynsobjektene. Den generelle kontrollforordningen gir regler om hvordan offentlig kontroll skal organiseres, gjennomføres, planlegges og dokumenteres. Forordningen om særskilt kontroll av næringsmidler av animalsk opprinnelse gir særskilte regler om kontroll av blant annet fersk kjøtt, melk og sjømat.

Status: Endelig utkast til EØS-komitébeslutning ble oversendt Europakommisjonen desember 2006. Det forventes at forordningene inkorporeres i EØS-avtalen 2. halvår 2007.

Betydning for Norge: Norge er positiv til de faglige prinsippene i det nye regelverket om hygiene og kontroll, og at regelverket blir mest mulig ensartet og harmonisert.

Norsk holdning: Det er helt vesentlig at det videre arbeidet med endringer, gjennomføringsbestemmelser og veiledninger følges opp fra norsk side. Dette gjelder både de generelle forordningene og fôrhygieneforordningen. Når det gjelder den siste vil vi særlig peke på artikkel 8 om finansielle garantier.

Oppfølging overfor EU: Norge avventer behandlingen av utkast til EØS-komitébeslutning i Europakommisjonen og Rådet. Eventuelle kommentarer fra Europakommisjonen vil bli gitt høy prioritet, slik at ytterligere forsinkelser unngås.

Nasjonal oppfølging: Forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til godkjenning av en beslutning i EØS-komiteen om hygiene/kontrollregelverket vil bli lagt frem for Stortinget etter vedtak i EØS-komiteen.

Det gjenstår fremdeles en rekke avklaringer i forbindelse med den nasjonale gjennomføringen, som må følges opp før forskriftsendringene kan gjennomføres. Dette følges opp av en egen arbeidsgruppe i matdepartementene og av Mattilsynet.

Ansvarlige departementer: Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

3.5 Regelverk om ny mat, genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer³

Regelverket skal sikre et høyt beskyttelsesnivå for menneskers liv og helse, dyrehelse, dyrevelferd, miljø og forbrukerinteresser. Reglene gir forvaltningsmyndighetene et forbedret verktøy til forvaltning av ny mat, genmodifisert mat og fôr, spesielt i forhold til tilsyn, kontroll og overvåkning, men også i forhold til mer spesifiserte regler for godkjenning og merking. Regelverket berører både genteknologiloven og matloven. Det tas sikte på å innlemme regelverket, med spesielle tilpasningstekster for EØS/EFTA-landene, i EØS-avtalen.

Norge har et nasjonalt regelverk på fôrvare- og matområdet som i all hovedsak er harmonisert med EUs regelverk. Det innebærer at vi har krav om blant annet godkjenning av alle GMO i fôrvarer og har

³ Gjelder forordningene (EF) nr. 1829/2003, (EF) nr. 1830/2003 og (EF) nr. 258/97

samme innslagspunkt som EU for merking av genmodifisert mat og fôr. Formell implementering av EUs regelverk med de foreslåtte tilpasningstekster vil derfor først og fremst være å sikre at det fortsatt skal være norske fagmyndigheter som skal avgjøre om de enkelte produktene som er godkjent for markedsføring i EU eller som EU godkjenner i fremtiden, skal kunne omsettes i Norge.

- Status: Det forventes at forordningene innlemmes i EØS-avtalen 2. halvår 2007.
- Betydning for Norge: Norge har allerede på nasjonalt grunnlag valgt å innføre bestemmelser som er harmonisert med EUs når det gjelder godkjenningsordning og merking av GMO.
- Norsk holdning: Listen i EU over godkjente GMO skal gjennom en norsk vurdering før eventuell implementering. De som ikke godkjennes blir ikke tillatt brukt i Norge.
- Oppfølging overfor EU: Avvente behandling av utkast til EØS-komitebeslutning i Europakommisjonen og Rådet. Eventuelle kommentarer fra Europakommisjonen vil bli gitt høy prioritet, slik at ytterligere forsinkelser unngås.
- Nasjonal oppfølging: Forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til godkjennelse av en beslutning i EØS-komiteen vil bli lagt frem for Stortinget etter vedtak i EØS-komiteen.
- Ansvarlige departementer: Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Miljøverndepartementet

3.6 Fiskehelsedirektivet

Rådssdirektiv 2006/88/EF om dyrehelsemessige vilkår for akvakulturdyr og produkter av dem, og om forebygging av og kontroll med visse sykdommer hos akvatiske dyr omhandler dyrehelsemessige vilkår for omsetning innen EØS, import og transitt fra tredjeland av fisk, mollusker og krepsdyr og deres produkter, samt minimumskrav til forebygging av og kontroll med visse sykdommer hos disse. Formålet med rettsakten er å forebygge, begrense spredning og utrydde smittsomme sykdommer. Rettsakten inneholder også krav til etablering og drift av akvakulturanlegg. Sykdomsforebyggende tiltak er nødvendig for å sikre god fiskehelse når det ellers er fri bevegelse av fisk og fiskeprodukter.

Rettsakten gir medlemslandene en viss frihet ved gjennomføringen, da deler av direktivet er minimumsreguleringer. Det er derfor viktig med dialog med næringen, forvaltningsstøtteorganer og vitenskaplige miljøer, slik at vi får et riktig risikohåndteringsnivå.

Mattilsynet har opprettet en egen arbeidsgruppe, IMPAKVA, som utarbeider forslag til gjennomføring av direktivet i norsk rett. Arbeidet følges opp av en referansegruppe bestående av aktører fra næring, etater og fagmiljø.

- Status: Forordningen ble vedtatt i EU høsten 2006 og er til vurdering for innlemmelse i EØS-avtalen.
- Betydning for Norge: Fordi Norge er en av verdens største oppdrettsnasjoner har direktivet stor betydning for Norge.

Oppfølging overfor EU:	Norge har levert skriftlige innspill til Europakommisjonen og formannskapet. Norge har også deltatt i flere møter, blant annet med Europakommisjonen og formannskapet, hvor det ble gitt innspill til direktivutkastet. En norsk nasjonal ekspert er ansatt i Europakommisjonen (DG SANCO) for å arbeide med bl.a. fiskehelsedirektivet.
Nasjonal oppfølging:	EØS-notat er under diskusjon. Regelverket forutsetter utarbeidelse av omfattende gjennomføringsforskrifter. Arbeidet med disse er igangsatt og vil være klare til direktivet trer i kraft 1. august 2008.
Alliansepartnere:	Norge har under arbeidet med fiskehelsedirektivet hatt god kontakt med UK, Irland, Sverige og Finland.
Ansvarlig departement:	Fiskeri- og kystdepartementet

3.7 Forordning om helsepåstander

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1924/2006 av 20. desember 2006 om ernærings- og helsepåstander for næringsmidler omhandler påstander brukt i merking og kommersiell informasjon av matvarer. Området har ikke vært harmonisert tidligere i EØS. Merking skal ikke villedende forbruker. Rettsakten inkluderer definisjoner, generelle kriterier for bruk av påstander og spesifikke kriterier for ernærings- og helsepåstander, dokumentasjonskrav og prosedyrer for godkjenningssordninger. I forordningens artikkel 2 defineres blant annet:

- *påstand* – ethvert budskap eller enhver fremstilling som ikke er pålagt i henhold til EUs regelverk eller nasjonalt regelverk, herunder bilder, grafikk eller symboler uansett form, som angir, indikerer eller antyder at en matvare har spesielle egenskaper
- *ernæringspåstand* – enhver påstand som angir, indikerer eller antyder at en matvare har særlige positive egenskaper på grunn av energi, næringsstoffer eller andre stoffer
- *annet stoff* – et annet stoff enn næringsstoff som har en ernæringsmessig eller fysiologisk effekt
- *helsepåstand* – enhver påstand som angir, indikerer eller antyder at det er sammenheng mellom en matvaregruppe, en matvare eller en av matvarens bestanddeler og helse
- *påstand om redusert risiko for sykdom* – enhver helsepåstand som antyder, indikerer eller antyder at inntak av en matvaregruppe, en matvare eller en av matvaregruppens bestanddeler i betydelig grad reduserer en risikofaktor for utvikling av en sykdom hos mennesker.

Det har vært stor uenighet innen EU om innholdet i forslaget, spesielt gjelder dette produktets ernæringsprofil og påstander som ikke skal være tillatte. I EFTA-kommentar våren 2005 ble det påpekt at det er uheldig hvis helsepåstander kan brukes på helsemessig ugunstige varer. Det kan imidlertid være positivt at det blir en harmonisering av bruk av helsepåstander på matvarer i EU.

De produktspesifikke påstandene med dokumentasjon vil bli sendt til Den europeiske myndighet for næringsmiddeltrygghet (EFSA) for vurdering. De nasjonale myndigheter vil ha ansvar for saksbehandlingen i forkant og etterkant av en slik vurdering. Rettsakten vil derfor kreve betydelig merarbeid av nasjonale myndigheter. Dokumentasjonsvurderingen vil kreve ekspertise og være tidkrevende. Dette kan kompenseres ved at denne type søknader blir avgiftsbelagt.

Status: Forordningen ble vedtatt i EU høsten 2006 og er til vurdering for innlemmelse i EØS-avtalen.

Betydning for Norge:	Norges holdning er at forbruker ikke skal villedes, med andre ord må påstandene som tillates brukt kunne dokumenteres. Kravet til dokumentasjon legges på produsenten.
Norsk holdning:	Rettsakten vil kreve ny norsk forskrift. Det er en del forhold ved forordningen og norske konsekvenser som enda ikke er avklart. Blant annet må det foretas en avklaring i forhold til Statens legemiddelverk (SLV) angående grensen i forhold til medisinske påstander og avgrensning mot SLVs regelverk når det gjelder aminosyrer/fettsyrer/plante- og urteekstrakter.
Oppfølging overfor EU:	EFTA-kommentar oversendt våren 2005. Avventer videre oppfølging når de uavklarte forholdene er avklart.
Nasjonal oppfølging:	EØS-notat er under utarbeidelse. Helse- og omsorgsdepartementet og Mattilsynet har satt ned en gruppe for å utrede forordningens betydning for Norge.
Ansvarlig departement:	Helse- og omsorgsdepartementet

3.8 Forordning om beriking av næringsmidler

Europaparlaments- og rådsforordning (EF) Nr. 1925/2006 av 20. desember 2006 om tilsetning av vitaminer, mineraler og visse andre stoffer til næringsmidler gjelder tilsetning av vitaminer og mineraler og enkelte andre stoffer til næringsmidler. Rettsakten omfatter ikke næringsmidler til bruk ved spesielle ernæringsmessige behov, det vil si barnemat, slankeprodukter etc., eller kosttilskudd. Innholdet i rettsakten er ikke i tråd med norske mat- og ernæringsmyndigheters oppfatning av på hvilke premisser beriking bør være tillatt. Imidlertid har man måttet tilpasse norsk praksis til rettsavgjørelser i EU-systemet, slik at norsk praksis i dag langt på vei er i tråd med forordningen.

Status:	Forordningen ble vedtatt i EU høsten 2006 og er til vurdering for innlemmelse i EØS-avtalen.
Betydning for Norge:	Rettsakten vil kreve ny norsk forskrift. Det er en del forhold ved forordningen og norske konsekvenser som enda ikke er avklart. Blant annet vil gjennomføring av forordningen antagelig medføre behov for endringer i dagens norske håndtering av berikingsaker. Dette gjelder også i forhold til eventuell etablering av nasjonale bestemmelser om meldeplikt.
Norsk holdning:	Spesialutvalget for næringsmidler vil behandle EØS-notater om rettsakten, for å få belyst norsk holdning. Det må vurderes om det vil bli behov for tilpasningstekst, spesielt siden norske innspill på kommisjonsnivå ikke er tatt hensyn til.
Oppfølging overfor EU:	EFTA-kommentar oversendt våren 2005. Eventuelle diskusjoner med Europakommisjonen i forbindelse med innlemmelse i EØS-avtalen vil bli fulgt opp i EFTAs ekspertgruppe for næringsmidler og i Underkomité I.
Nasjonal oppfølging:	EØS-notat er under utarbeidelse. Helse- og omsorgsdepartementet, Sosial- og helsedirektoratet og Mattilsynet har satt ned en gruppe for å utrede forordningens betydning for Norge.

Ansvarlig departement: Helse- og omsorgsdepartementet

3.9 Forordning om økologisk produksjon og merking av økologiske produkter

Rådsforordning (EF) nr 834/2007 av 28. juni 2007 om økologisk produksjon og merking av økologiske produkter og om opphevelse av forordning (EØF) nr 2092/91 dekker hele matproduksjonskjeden. Med utgangspunkt i signaler gitt i den europeiske handlingsplanen for økologisk mat og produksjon (European Action Plan for Organic Food and Farming (EAP)), fremla Europakommisjonen forslag til nytt økologi-regelverk for Rådet i desember 2005 (KOM(2005) 671). Eksisterende hovedforordning på området erstattes av den nye forordningen og det er gjort omfattende endringer. Forordningen er en rammeforordning som nå også omfatter økologisk akvakultur. Det er innført krav om obligatorisk merking av produkter som markedsføres som økologisk, med EU-logo for økologiske produkter og en henvisning til hvor råvarene er produsert.

Status: Den nye forordningen ble vedtatt 28. juni 2007 og gjøres gjeldende fra 2009. Rettsakten opphever fra samme tid eksisterende forordning på området.

Saken er til diskusjon i Spesialutvalget for Matproduksjon og det er utarbeidet et første utkast til EØS-notat på saken.

Betydning for Norge: Regelverket er EØS-relevant. Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen satt som mål at 15 prosent av matproduksjonen og matforbruket i 2015 skal være økologisk. Akvakultur er ikke omfattet av denne målsettingen.

Regelverket er en viktig rammebetingelse og det vil ha stor betydning for den videre utviklingen av økologisk produksjon i Norge, herunder akvakultur.

Norsk holdning: Norge er i hovedsak positiv til regelverket. Forenkling av regelverket, overgang til et mer risikobasert tilsyn og muligheter for regional fleksibilitet, er elementer som anses som særlig positive. Det har vært avholdt et høringsmøte hvor sentrale aktører deltok og sluttet seg til dette. Grenseverdien for utilsiktet innblanding av GMO er det imidlertid knyttet ulike vurderinger til innenfor økologimiløet.

Det vil være viktig å arbeide for at det tilhørende detaljerte regelverk til forordningen, blir best mulig tilpasset norske forhold. Norge ser på økologisk akvakultur som en interessant produksjonsnische.

Oppfølging overfor EU: Norge har gitt skriftlige innspill til Europakommisjonen i en tidligere fase. Norge tok i desember 2006 initiativ til at det ble avholdt et møte EFTAs arbeidsgruppe for økologi. Europakommisjonen og en representant fra Finland orienterte den gang om utviklingen av regelverket. På møtet ble det blant annet informert om norske synspunkter.

For å sikre informasjon og påvirkning i det videre arbeid med detaljert regelverk til forordningen, må Norge også i den videre prosessen benytte

sitt kontaktnettverk i EUs medlemsland og i interesseorganisasjoner. Det må også holdes nær kontakt med Europakommisjonen.

Europakommisjonen har begynt arbeidet med å utarbeide vedlegg til den nye forordningen. Det legges opp til at de detaljerte reglene for de ulike produksjonene skal ligge i vedlegg til selve forordningen, slik som i dagens regelverk. Norge vil delta aktivt i denne arbeidsgruppen.

Alliansepartnere: Hvilket land som er naturlig alliansepartner må vurderes fra sak til sak, avhengig av hvilket tema som står på dagsorden.

Ansvarlig departement: Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet

* * * * *

Utgitt av:
Fiskeri- og kystdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet

Trykk: Departementenes servicesenter - 10/2007 - 200